

Antiken Det gamla Grekland

Kung Minos på Kreta

- Många grekiska myter och sagor från Antiken... en bland annat om kung Minos...
- Kungen av Fenicien (dagens länder i Mellanöstern) hade en vacker dotter som hette Europa. En dag fick guden Zeus se prinsessan och blev förälskad. Zeus förvandlade sig till en tjur och prinsessan klättrade upp på tjurens rygg. Tjuren kastade sig i vattnet och förde prinsessan till Kreta. Där blev hon mamma till öns förste kung, Minos.
- Minos var förmodligen en titel på härskarna och därför kallas den tidiga civilisationen på Kreta för den *minoiska kulturen*

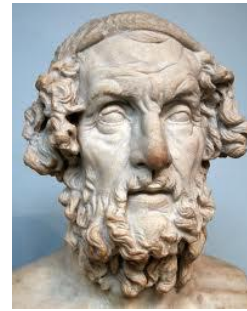
- Sagan är till en viss del sann...
- Kretas kultur utvecklades genom de kontakter man hade med områdena i öster där Fenicien låg
- Handelsmän från Kreta seglade ofta dit och mötte handelsmän från Mesopotamien (området mellan floderna Eufrat och Tigris i Irak) och Egypten

- Den minoiska kulturen började blomstra omkring 2000 f.Kr.
- På den tiden byggdes stora städer och palats på Kreta
- Det stora palatset Knossos är det mest berömda
- Efter några århundranden erövrades Kreta av greker från fastlandet och ön drabbades av vulkanutbrott och jordbävningar
- Omkring 1400 f.Kr. var den minoiska kulturen över...

Mykene

- Mykene var en av de städer som växte på fastlandet omkring 1600 f.Kr.
- Staden blev ett stort handelscentrum
- Mykene vann många krig och "fick" stora rikedomar genom handel och erövringar

Homeros

- Homeros var en stor författare som levde på 700-talet f.Kr.
- Han skrev ofta om Mykene
- Han skrev *Iliaden* som handlar om kriget mot staden Troja och *Odyssén*
- Myten berättar om Odysseus som bygger en gigantisk trähäst som soldaterna gömmer sig i. När trojanerna försökte ta hästen som krigsbyte, smög soldaterna fram och besegrade trojanerna

Mörka århundradena

- Omkring 1200 f.Kr. gick den mykenska civilisationen under
- Palatsen härjades av eld, konsthantverken gick tillbaka och skrivkonsten glömdes bort
- Det blev fattigare i hela det grekiska området och idag vet vi inte varför
- Kan det berott på de ständiga krigen, erövringar från andra folk eller naturkatastrofer?

- Fenicierna skapade den första riktiga ljudskriften
- Fenicien låg vid Medelhavets östligaste ände
- Grekerna utvecklade den feniciska skriften som endast bestod av konsonanter. Vokalerna fick egna tecken
- Vid 700-talet f.Kr. började den nya skriften spridas i Grekland
- Grekerna började även använda mynt som bestod av små värdefulla bitar av metaller → detta gjorde handeln lättare

Kulturen började blomstra igen

- På 700-talet f.Kr. började kulturen blomstra igen
- Förmodligen blev klimatet bättre och det gynnade jordbruket → människor levde längre och handeln började ta fart
- Man började smida järn, en kunskap från hettiterna
- Järnet gjorde att jordbruksredskap och vapen blev mer effektiva

Hellenerna

- För ungefär 3000 år sedan kom folk norrifrån till det område som idag är Grekland
- Befolkningen växte och byarna blev större – började likna städer
- Varje stad blev som ett eget land som styrde sig själva → ***stadsstater***
- De flesta bodde i städerna men på dagarna arbetade de utanför staden med sina jordbruk

- På 700-talet f.Kr. räckte inte maten till alla och många greker sökte sig därför till nya platser där de kunde odla och bygga städer
- Grekerna kunde lätt erövra andra områden och gjorde dem till ***kolonier***
- Kolonierna blev egna stadsstater men blev en del av Grekland
- Till slut fanns flera hundra stadsstater omkring Medelhavet

- Grekerna kallade det område där deras stadsstater låg för ***Hellas***
- Även om stadsstaterna styrde sig själva hade de mycket gemensamt: de talade alla grekiska, trodde på samma gudar och berättade samma sagor
- Hellenerna tyckte att de hörde ihop och såg sig som ett folk

Grekiska gudar och myter

- Mytologin var en viktig del av livet
- Varje stadsstat hade sin egen skyddsgud
- Allt som var betydelsefullt för grekerna hade en gud
- Atens skyddsgudinna var Atena, men hon var även vishetens gudinna
- Havets gud var Poseidon
- Demeter var jordbrukets gudinna och Hera var äktenskapets

POSEIDON

HADES

ZEUS

ATLAS

THANATOS

HERMES

ARES

ARTEMIS

ATHENA

DIONYSOS

APOLLON

BOREAS

HEPHAISTOS

HERA

AFRODITE

PAN

KARON

- Gudarna bodde på berget Olympus
- Zeus var den störste guden och Hera var hans fru
- Grekerna tänkte att gudarna var som människor med olika personligheter, fel och brister, men de var ändå större, vackrare och mer lycklig
- Gudarna var odödliga
- Gudarna hjälpte eller förstörde för människorna...
- Människorna behövde därför hela tiden tänka på sitt beteende för att göra gudarna nöjda

Världens första demokrati

- Aten var den största stadsstaten
- På 400-talet f.Kr. styrdes inte stadsstaten av någon kung, utan av medborgarna själva
- Medborgarna samlades 40 gånger om året för att tillsammans ta beslut i viktiga frågor
- Besluten fattades med omröstning
- Alla människor fick inte vara med och rösta... det var endast de människor som var medborgare, alltså de som var med i armén

- För att få vara med i armén måste man vara en fri man och född i staden
- Kvinnor, invandrare och slavar räknades inte som medborgare
- Ordet demokrati kommer från grekiskan → *demos* betyder folk och *kratein* betyder styra
- Men var det egentligen demokrati när inte alla fick vara med och bestämma?!

Männen och kvinnornas uppgifter

- De rika männen hade mycket fritid – många diskuterade politik, gick på teater eller tittade på andra män som idrottade
- Pojkar skulle tränas till att bli duktiga krigare och därför var idrott viktigt
- Pojkar från rika familjer fick gå i skola och lärde sig läsa, skriva och idrotta
- De fattiga männen och slaverna fick arbeta hårt med sina jordbruk

- Kvinnorna fick inte delta i politiska diskussioner
- De fick inte se de olympiska spelen – dödsstraff
- Kvinnan sågs som männens ägodel – hon skulle bara finnas i hans hus, precis som hans övriga saker
- Flickorna behandlades ofta illa – fick mindre mat än pojkarna och hade därför sämre motståndskraft mot sjukdomar
- När en flicka var 15 år skulle hon giftas bort till en man som hennes pappa valt
- Kvinnans uppgift var att föda söner och genomsnittsåldern på kvinnor var ca 35 år

Olympiska spelen

- Var fjärde år hölls de olympiska spelen till ära för gudarna
- Spelen hölls i Olympia
- De bästa idrottsmännen från Grekland kom dit för att tävla
- Man tävlade i löpning, diskus, spjutkastning, brottning, boxning, kappkörning med hästar, tävlingar i ljudstyrka med trumpet och i pankration

- Pankration var som ett slagsmål
- En kamp mellan två män där nästan allt var tillåtet
- Den som vann fick en krans med olivkvistar från ett heligt träd vid Zeus tempel
- Vinnaren blev hjälte i sin hemstad
- De olympiska spelen var så viktiga att de pågick även om det var krig – de som krigade höll vapenvila under spelen

Sparta

- Sparta var på 400-talet f.Kr. den näst största statsstaten i Grekland
- Det var förbjudet med lyx och husen var enkla i Sparta
- Teatrar och konstverk var förbjudna
- Maten skulle ätas för att ge näring, inte för att det var gott
- Alla män var tvungna att bli soldater

- När pojkarna var sju år fick de flytta till träningsläger för att bli bra krigare
- Pojkarna skulle bli härdade att tåla kyla, hunger och smärta och därför fick de inte ha varma kläder på vintern eller äta sig mätta vissa perioder
- Ibland piskades de framför gudinnan Artemis altare och de fick inte klaga
- De tränade i löpning, spjutkastning och brottning för att bli starka
- På vintern tränade man simträning då vattnet var kallt

- Flickorna fick gå i skola och läsa, skriva, spela spel och idrott
- Det ansågs som fult att vara ogift och många gifte sig i tonåren
- Kvinnorna skulle föda många barn
- Kvinnorna i Sparta var mer fria än andra kvinnor i Grekland...
- De fick äta sig mätta, delta i fester, ärva sina föräldrars bondgårdar och skilja sig om de inte fick några barn

Atens guldålder

- Tiden mellan 500 f. Kr. och 300 f.Kr. kallas för Atens guldålder
- Då skrevs många skådespel, böcker om filosofi och vetenskap
- Körsång var vanligt
- Tre gånger/år samlades människor för att spela skådespel till guden Dionysos ära
- I fem dagar var det fest med offer till guden, diktläsning och dramaföreställningar
- Alla skådespelare var män

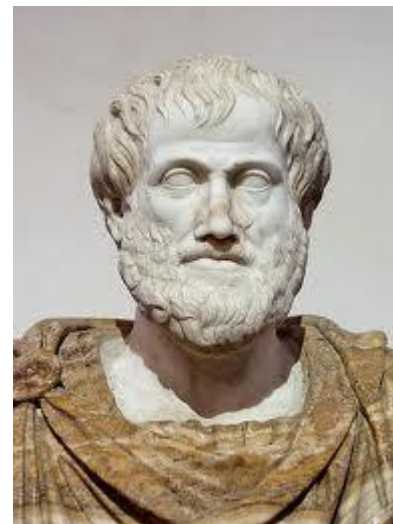
Filosofier

- **Demokritos:**
- Allt som finns, både levande varelser och döda ting är uppbyggt av små byggstenar
- Partiklarna är så små att de inte går att dela
- Demokritos kallade dem för *atomer* = odelbara

- **Sokrates:**
- Man kommer fram till viktiga sanningar om man använder sitt förnuft
- När man nått kunskap om det goda ska man leva efter det och göra goda handlingar. Då blir man lycklig!
- Sokrates undervisade genom att ställa frågor så eleverna fick använda sitt förnuft

- **Platon:**
- Var Sokrates elev
- Öppnade en filosofisk skola som han kallade för Akademin
- Tyckte att det var bättre att sträva efter att många har det bra än att var och en strävar efter sin egen lycka
- Platon ville att kvinnor och män skulle vara jämlika
- Skrev en bok som heter *Staten* där han beskriver att filosoferna skulle regera

- **Aristoteles:**
- Var Platons elev och menade att sanningen kan man få kunskap om genom att studera världen som vi uppfattar med våra sinnen. Inte genom att bara fundera
- Öppnade en skola där man sysslade med vetenskaper som matematik, biologi, astronomi och psykologi
- Forskning var viktigt!

Makedonien tar makten över grekerna

- Aten och Sparta var ofta fiender
- År 431 f.Kr. utbröt ett långt krig mellan stadsstaterna som varade i 27 år
- Sparta segrade
- Hela Grekland var försvagat
- Makedonien i norr styrdes 70 år senare av en kung som hette Alexander
- Alexander angrep det stora Perserriket i Mellanöstern
- Tog hjälp av grekerna
- Efter tio år var Perserriket besekrat

 The Empire of Alexander the Great. Alexander's conquests united Eurasia from Greece to India into a cultural and, briefly, a political unity.

- Alexander grundade staden Alexandria i Egypten
- Staden blev Medelhavsområdets största stad och ett centrum för vetenskap och filosofi
- Här fanns även biblioteket Museion

- När Alexander dog delades riket mellan olika makedoniska kungar
- Kallades för den hellenistiska tiden eftersom hellener präglade kulturen
- Grekerna fick bosätta sig i flera områden där makedoniska kungar styrde
- Grekiska teatrar, bibliotek och skolor byggdes
- På så sätt spreds grekernas språk och kultur till Mellanöstern

Källor - bilder

- www.bybergnordin.se, 2013-08-25
- <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gr-map-SV.jpg>, 2013-08-25
- [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Knossos frise tau reau.JPG](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Knossos_frise_tau_reau.JPG), 2013-08-25
- www.99ord.se/historia/homeros/, 2013-08-25
- www.lartecken.se, 2013-08-25
- www.ungafakta.se, 2013-08-25
- www.aspera.nu, 2013-08-25
- [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Olympic rings with transparent rims.svg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Olympic_rings_with_transparent_rims.svg), 2013-08-25
- [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aristotle Altemps Inv8575.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aristotle_Altemps_Inv8575.jpg), 2013-08-25
- www.forum.skalman.nu, 2013-08-25